

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Sairausvakuutuksen matkakorvaussäännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että nykyinen 45 markan kertaomavastuu yhdensuuntaista matkaa kohden korotetaan 50 markkaan ja vuotuinen omavastuuosuus 900 markasta 1 000 markkaan.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen eli sairauspäivärahan, erityisäitiysrahan, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan sekä erityishoitora-
han määräytymissäännöksiä siten, että päivä-

rahojen lapsikorotuksista luovutaan. Muutos koskee viittaussäännöksen perusteella myös kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa.

Ehdotetut matkakustannus- ja päivärahasäännösten muutokset säästävät sairausvakuutuksen menoja noin 110 miljoonalla markalla vuonna 1994.

Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Matkakustannukset ja muut säästötoimenpiteet

Sairausvakuutuslain 10 §:n 1 momentin (1653/92) mukaan vakuutetulle korvataan lääkäriin, hammaslääkäriin, sairaanhoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdyistä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 45 markkaa. Sama koskee lääkärin, hammaslääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun maksettaviksi jäävät matkakustannukset ylittävät saman kalenterivuoden aikana 900 markkaa, tämän ylittävä osa korvataan vakuutetulle kokonaan.

Valtiontaloudellisista syistä ehdotetaan, että kertaomavastuuta yhdensuuntaiselta matkalta

korotetaan 45 markasta 50 markkaan ja vuosittaista omavastuuta 900 markasta 1 000 markkaan. Tästä aiheutuvat muutokset tulisi tehdä sairausvakuutuslain 10 §:n 1 momenttiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö tulee korostamaan lääkäreiden vastuuta erityiskulkuneuvojen käytön tarpeen arvioinnissa. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön tarkoituksena on selvittää mahdollisuudet yhteiskuljetusten käytön lisäämiseen nykyistä laajemmin sairauden johdosta tehtävien matkojen toteutumisessa.

Sairausvakuutuslain 18 §:n mukaan päivärahaan suoritetaan lapsikorotus, jos vakuutetulla on huollettavanaan alle 16-vuotias oma tai puolisonsa lapsi taikka otto- tai kasvattilapsi. Lapsikorotusta suoritetaan yhdestä lapsesta 8,60 markkaa ja kahdesta tai useammasta lapsesta yhteensä 17,15 markkaa päivältä vuonna 1993. Lain 76 §:n 2 momentin mukaan markkamääriä tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksin mu-

kaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Sairausvakuutuslain 22 §:n 5 momentin ja 23 e §:n 1 momentin sekä 23 g §:n 2 momentin mukaan erityisäitiysrahaan, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan sekä erityishoitorahaan suoritetaan lapsikorotusta samalla tavalla kuin sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan. Kuntoutusrahain (611/91) 14 §:n 1 momentin mukaan kuntoutusraha on yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

Valtiontalouden säästötoimenpiteisiin liittyen ehdotetaan, että sairauspäivärahan, erityisäitiysrahan, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan sekä erityishoito- ja kuntoutusrahan lapsikorotuksista luovutaan. Tämän vuoksi tulisi sairausvakuutuslain 18 § ja 22 §:n 5 momentti kumota sekä muuttaa lain 23 e §:n 1 momentti, 23 g §:n 2 momentti ja 76 §:n 2 momentti. Lapsiperheiden tuen uudelleenjärjestelyä koskee myös eduskunnassa oleva hallituksen esitys perhetuen uudistamista koskeviksi laeiksi (HE 75/1993 vp).

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön tarkoituksena on kiinnittää lääkäreiden huomiota erityiskulkuneuvojen käytön tarpeen arviointiin ja selvittää mahdollisuudet yhteiskuljetusten käytön lisäämiseen sairauden johdosta tehtävien matkojen toteuttamisessa. Kun nämä toimenpiteet otetaan huomioon yhdessä hallituksen esitykseen sisältyvän matkakustannusten korvausten omavastuiden korottamiseen tähtäävän ehdotuksen kanssa, arvioidaan säästöä syntyvän sairausvakuutusrahastolle noin 45 miljoonaa markkaa vuonna 1994. Lisäksi hallituksen esitykseen sisältyvän lapsikorotuksen poistamista koskevan ehdotuksen säästövaikutus on noin 65 miljoonaa markkaa vuonna 1994.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä virkatyönä ja valmistelun yhteydessä on kuultu kansaneläkelaitosta.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys lääkinnällistä pelastustoimintaa ja sairaankuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 186/1993 vp), jossa on ehdotettu muutettavaksi myös tässä esityksessä muutettavaksi ehdotettua sairausvakuutuslain 10 §:ää.

Nämä kahdessa eri hallituksen esityksessä samaan pykälään ehdotetut muutokset tulee sovittaa yhteen sen mukaan, missä järjestyksessä ehdotukset hyväksytään ja vahvistetaan.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994 siten, että sitä sovelletaan sairaus-, erityisäitiysrahaan, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan sekä erityishoitorahaan, joka kohdistuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan. Kuntoutusrahain 14 §:n 1 momentin mukaan muutos koskee kuntoutusrahaa, joka alkaa lain voimaantulon jälkeen.

6. Säättämisjärjestys

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on hallituksen esitykseen n:o 85/1992 vp antamassaan lausunnossa (PeVL 12/1992 vp) todennut seuraavaa: "Valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n 3 momentissa mainitun toimeentulon lakisääteisen perusturvan käsitteen sisältö on lähtökohtaisesti ymmärrettävä asianomaisessa hallituksen esityksessä n:o 321/1990 vp olleen luettelon ja perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 16/1990 vp siihen tehtyjen lisäysten perusteella. Toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan kuuluvat sairausvakuutuslaissa säädetyistä etuuksista sairauspäivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan vähimmäispäiväraha sekä kuntoutusrahalaissa tarkoitettu kuntoutusrahan vähimmäistasossa". Lisäksi perustuslakivaliokunta on hallituksen esitykseen n:o 234/1991 vp antamassaan lausunnossa (PeVL 7/1992 vp) todennut seuraavaa: "Suojan institutionaalista luonnetta varsinaisesti muuttamatta tulee toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan lukea myös perusteluissa mainittuja vähimmäisetuuksia vastaavat ansioon suhteutetut etuudet sellaiselta osaltaan, joka yhdessä vähimmäisetuuden kanssa vastaa täyden kansaneläkkeen suuruisia toimeentulotasoa".

Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi

muun muassa matkakorvausten omavastuusuutta sekä poistettavaksi sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan lapsikorotus. Muutos koskisi myös erityisäitiysrahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa, erityishoitorahaa sekä kuntoutusrahaa. Esityksellä ei ehdoteta puuttavaksi sairauspäivärahan tai vanhempainpäivä-

rahojen vähimmäistasoon eikä päivärahan ansiosidonnaiseen osaan. Tämän johdosta esitykseen sisältyvistä ehdotuksista voidaan säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 18 § ja 22 §:n 5 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 18 § muutettuna 26 päivänä kesäkuuta 1981 ja 11 päivänä tammikuuta 1985 annetuilla laeilla (471/81 ja 32/85) sekä 22 §:n 5 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1324/90), ja

muutetaan 10 §:n 1 momentti, 23 e §:n 1 momentti, 23 g §:n 2 momentti ja 76 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 10 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1653/92), 23 e §:n 1 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (621/91), 23 g §:n 2 momentti 21 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1192/90) sekä 76 §:n 2 momentti 30 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1714/91), seuraavasti:

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, hammaslääkäriin, sairaanhoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdystä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 50 markkaa (*omavastuuosuus*). Sama koskee lääkärin, hammaslääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdystä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettavaksi jäävät matkakustannukset saman kalenterivuoden aikana ylittävät 1 000 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), vuotuisen omavastuun ylittävä osa matkakustannuksista korvataan kokonaan. Vuotuista omavastuusuutta laskettaessa otetaan huomioon myös vakuutetun terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamat kustannukset.

23 e §

Erityishoitorahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 momentissa tarkoitettu päiväraha.

23 g §

Mitä 22 §:n 1 momentissa, 23 §:n 7 momentissa ja 28 §:ssä säädetään äitiysrahasta, sovelletaan myös erityisäitiysrahaan. Muutoin noudatetaan soveltuvin osin, mitä äitiysrahasta säädetään.

76 §

Tämän lain 9 §:n 3 momentissa säädetty markkamäärä sidotaan elinkustannusindeksiin siten, että sitä muutetaan samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkkeitä muu-

tetaan kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetun lain (348/56) nojalla. Tämän lain 16 §:n 1 momentissa säädettyjä markkamääriä tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksin mukaan, joka vuosit-

tain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Lakia sovelletaan päivärahaan, joka kohdistuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan.

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 18 § ja 22 §:n 5 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 18 § muutettuna 26 päivänä kesäkuuta 1981 ja 11 päivänä tammikuuta 1985 annetuilla laeilla (471/81 ja 32/85) sekä 22 §:n 5 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1324/90), ja

muutetaan 10 §:n 1 momentti, 23 e §:n 1 momentti, 23 g §:n 2 momentti ja 76 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 10 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1653/92), 23 e §:n 1 momentti 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (621/91), 23 g §:n 2 momentti 21 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1192/90) sekä 76 §:n 2 momentti 30 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1714/91), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, hammaslääkäriin, sairaanhoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdyistä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 45 markkaa (*omavastuuosuus*). Sama koskee lääkärin, hammaslääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettavaksi jäävät matkakustannukset saman kalenterivuoden aikana ylittävät 900 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), vuotuisen omavastuuosuuden ylittävä osa matkakustannuksista korvataan kokonaan. Vuotuista omavastuuosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös vakuutetun terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamat kustannukset.

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, hammaslääkäriin, sairaanhoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdyistä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 50 markkaa (*omavastuuosuus*). Sama koskee lääkärin, hammaslääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettavaksi jäävät matkakustannukset saman kalenterivuoden aikana ylittävät 1 000 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), vuotuisen omavastuun ylittävä osa matkakustannuksista korvataan kokonaan. Vuotuista omavastuuosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös vakuutetun terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamat kustannukset.

18 §

Jos vakuutetulla on huollettavanaan 16 vuotta nuorempi oma tai puolisonsa lapsi tahi otto- tai kasvattilapsi, suoritetaan päivärahaan lapsikorotus. Jos päivärahan saajana on aviopuoliso, joka ei välien rikkoutumisen vuoksi asu erillään puolisoistaan, suoritetaan hänen päivärahaansa lapsikorotus vain, jos hänen työtulonsa ovat yhtä suuret tai suuremmat kuin hänen puolisonsa työtulot. Samanaikaisesti suoritetaan lapsikorotusta vain toiselle puolisoista. Puoliso on rinnas-

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tetaan henkilö, jonka kanssa vakuutettu avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Lapsikorotusta suoritetaan yhdestä lapsesta 4,25 markkaa ja kahdesta tai useammasta lapsesta 8,50 markkaa.

22 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan suoritetaan lapsikorotusta siten kuin 18 §:ssä on säädetty, ei kuitenkaan vastasyntyneestä eikä selaisesta ottolapsesta, jonka hoidon johdosta vanhempainrahaa suoritetaan.

(5 mom. kumotaan)

23 e §

Erityishoitorahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 momentissa tarkoitettu päiväraha. Erityishoitorahaan suoritetaan lapsikorotusta siten kuin 18 §:ssä on säädetty.

23 e §

Erityishoitorahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 momentissa tarkoitettu päiväraha.

23 g §

Mitä 22 §:n 1 ja 3 momenteissa, 23 §:n 7 momentissa ja 28 §:ssä on säädetty äitiysrahasta, sovelletaan myös erityisäitiysrahaan. Muutoin noudatetaan soveltuvin osin, mitä äitiysrahasta on säädetty.

Mitä 22 §:n 1 momentissa, 23 §:n 7 momentissa ja 28 §:ssä säädetään äitiysrahasta, sovelletaan myös erityisäitiysrahaan. Muutoin noudatetaan soveltuvin osin, mitä äitiysrahasta säädetään.

76 §

Tämän lain 9 §:n 3 momentissa säädetty markkamäärä sidotaan elinkustannusindeksiin siten, että sitä muutetaan samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkkeitä muutetaan kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetun lain (348/56) nojalla. Tämän lain 16 §:n 1 momentissa ja 18 §:n 2 momentissa säädettyjä markkamääriä tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksin mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Tämän lain 9 §:n 3 momentissa säädetty markkamäärä sidotaan elinkustannusindeksiin siten, että sitä muutetaan samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkkeitä muutetaan kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetun lain (348/56) nojalla. Tämän lain 16 §:n 1 momentissa säädettyjä markkamääriä tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksin mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Lakia sovelletaan päivärahaan, joka kohdistuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan.